

Initiativärende mot en psykiatrisk vårdinrättning angående att en patient som vårdats enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, LRV, med beslut om särskild utskrivningsprövning vistats på behandlingshem utan att domstol beslutat om tillstånd för patienten att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område eller till chefsöverläkare överlämnat rätten att besluta om sådant tillstånd

Initiativet

Under en inspektion av dåvarande Länsrätten i Gotlands län (JO:s dnr 5094-2008) den 1–3 oktober 2008 tog JO del av bl.a. en dom meddelad den 19 juni 2008 i länsrättens mål nr 460-08 rörande utskrivningsprövning enligt 16 § (numera 16 a §) och permission enligt 10 § LRV. I domen anfördes under rubriken ”Bakgrund och yrkanden” bl.a. följande.

AA genomgår sedan år 1999 rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning efter att ha dömts för försök till dråp, skadegörelse och narkotikabrott. Han har under flera år vårdats vid den Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö. I januari 2008 överfördes han till vård på Gotland och vårdas sedan dess på behandlingshemmet Nygårds Garda Vård AB i Garda. Placeringen på behandlingshemmet har, såvitt kunnat utrönas, skett utan att domstol beslutat om permission eller till chefsöverläkare delegerat rätten att besluta om permissioner.

Chefsöverläkaren har nu, enligt 16 § LRV, anmält frågan om vårdens upphörande till Länsrätten i Gotlands län och som sin uppfattning gjort gällande att vården bör bestå. Chefsöverläkaren har skriftligen begärt ”fortsatt permissionsdelegation”. Vid länsrättens muntliga förhandling den 17 juni 2008 har chefsöverläkaren ansökt om att AA måtte ges permission till behandlingshemmet Nygårds Garda.

I 10 § LRV stadgas i fråga om den som ges rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med beslut om särskild utskrivningsprövning att frågan om tillstånd att under en viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårdsinrättningens område prövas av förvaltningsrätten (tidigare länsrätten) efter ansökan av chefsöverläkaren eller patienten. Vid sin prövning ska rätten särskilt beakta arten av den brottslighet som föranlett beslutet om särskild utskrivningsprövning, risken för återfall i brottslighet och verkan av den vård och behandling som patienten genomgått. Förvaltningsrätten får efter ansökan av chefsöverläkaren överlämna åt denne att för en viss patient besluta om tillstånd att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område.

JO beslutade att inom ramen för ett särskilt ärende anmoda Hälso- och sjukvårdsnämnden i Gotlands kommun att, efter hörande av berörd personal vid Visby lasarett (psykiatriska kliniken), inkomma med utredning och yttrande vad gällde det förhållandet att AA vistats på behandlingshemmet Nygårds Garda Vård AB utan att domstol beslutat om tillstånd att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område eller till chefsöverläkaren överlämnat rätten att för AA besluta om sådant tillstånd. Av remissvaret skulle bl.a. framgå vad som var skälet till att chefsöverläkaren – såvitt framgår av länsrättens dom – hade uppfattningen att länsrätten överlämnat till denne att beträffande AA besluta om tillstånd att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område.

Utredning

Hälso- och sjukvårdsnämnden ingav som sitt remissvar ett yttrande upprättat av BB, chefsöverläkare vid psykiatriska kliniken, Visby lasarett, vid den aktuella tidpunkten. I yttrandet anfördes följande.

Den aktuelle patienten är väl känd på härvarande klinik alltsedan 1998, då han vårdades i Visby under LPT. År 2000 dömdes han till LRV-vård under två år på grund av dråpförsök, skadegörelse och narkotikabrott.

Han vårdades initialt på bl.a. Psykiatriska kliniken i Visby, Huddinge sjukhus, Psykiatriska klinikerna i Sundsvall (fd Sidsjön) och långa perioder på behandlingshemmet Nygårds i Garda på Gotland. Han skrevs ut från Psykiatriska kliniken i Visby 2003-10-28 för vård på Rättspsykiatriska kliniken i Växjö, då man lokalt hade svårt att sätta gränser för honom vid vården på Nygårds i Garda.

Patienten vårdades i Växjö fram till 2008-01-23, således mer än 4 år, varefter han ånyo överfördes till Nygårds i Garda. Under dessa 4 år har den lokala Länsrätten i Växjö kontinuerligt prövat hans LRV-vård.

Vår uppfattning är att frågan om permission till Nygårds i Garda skulle ha ägt rum i Växjö och vi antog att så hade skett före överflyttningen till Gotland. Vi aktualiserade ärendet för länsrätten på Gotland när det var aktuellt med en ny 6-månadersprövning sommaren 2008.

Därefter inhämtades domar rörande AA som meddelats av Länsrätten i Kronobergs län (numera Förvaltningsrätten i Växjö) under 2006 och 2007. Det kan noteras att domarna endast rör anmälningar enligt 16 § LRV. Frågan om permission har således inte aktualiserats under denna tidsperiod.

Vidare inhämtades delar av journalerna beträffande AA från psykiatriska kliniken vid Visby lasarett respektive Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö, Landstinget Kronoberg.

Av journalhandlingarna från de två aktuella sjukvårdsinrättningarna framgår att kliniken i Visby i september 2007 tog kontakt med kliniken i Växjö och aktualiserade möjligheten att ”ta hem AA till Gotland”. Den 15 november 2007 var dåvarande chefsöverläkaren BB och en kurator från kliniken i Visby på besök på kliniken i Växjö. Tillsammans med AA och personal från kliniken i Växjö diskuterades den fortsatta vården avseende AA.

I AA:s journal från kliniken i Växjö har dåvarande chefsöverläkaren CC antecknat bl.a. följande rörande mötet den 15 november 2007.

Öl BB och kurator från psykiatriska kliniken på Gotland som har haft hand om AA under många år är på besök. Man planerar att mot bakgrund av att det gått bra för AA i vården vid vår klinik under det gångna året ta hem honom till psykiatriska kliniken på Gotland och efter vad jag förstår så är den vidare planeringen att man sedan kommer att placera AA på behandlingshemmet Nygårds Garda. [— —]

Planeras överflyttning till psykiatriska kliniken på Gotland 23/1-08.

Den 6 december 2007 har CC antecknat följande.

Vi hade i dag planerat en vårdkonferens men den förefaller mig överflödigt när vi nyligen haft en vårduppföljning under ledning av öl BB från psykiatriska kliniken i Visby ang AA. AA kommer att återvända till psykiatriska kliniken i Visby den 23 januari. I övrigt har vårdplanen inte förändrats på något sätt. [— —]

Vidare har CC, såvitt här är av intresse, den 17 januari 2008 gjort följande journalanteckning.

AA överförs nu till hemortslandstinget för fortsatt vård enl LRV med sup. Länsrätten i Kronobergs län har 07-12-11 beslutat att den rättspsykiatriska vården av AA får fortsätta ytterligare 6 månader räknat från 07-12-19 således t o m 08-06-19.

I den journal som inhämtats från psykiatriska kliniken, Visby lasarett, har BB den 16 november 2007 antecknat bl.a. följande.

Vi överenskommer med personalen, att det behövs en rätt lång period för att få AA att separera från avd. Känna trygghet när han ger sig i väg. Vi enas om att någon gång i mitten på augusti (ska rimligen vara januari; JO:s anm.) ska han överföras till Nygårds i Garda. Vi bör få honom en onsdag eller något liknande så att man har ett antal vardagar där man kan nå varandra och diskutera olika strategier. Personalen i Växjö är mycket villiga att komma över och vara med vid överlämnandet och även stanna några dagar för att överföra sinakunskaper om AA till oss. Ingenting är bestämt i den frågan, men möjligheten finns.

DD hör av sig om vi ska välja den 16 eller 23 januari för överförandet.

Undertecknad har i dag tagit kontakt med DD på Nygårds i Garda och ur hans synvinkel är det helt okej att AA kommer i mitten av januari. Villkoret från hans sida är naturligtvis att LRV behålls. Vi försäkrar honom om att det är vår intention och vi hoppas att länsrätten följer med på detta under rätt lång tid framöver, det kommer att behövas.

Den 14 januari 2008 har kurator vid kliniken i Visby gjort följande anteckning.

Kontakt med vårdlaget på avd 62 på Rättspsykiatriska regionvården i Växjö. Man planerar nu för utskrivning och överföring till behandlingshemmet Nygårds i Garda den 23 januari. Två personal från Växjö kommer att följa med och stanna två dygn för att göra en bra överrapportering och följa upp AA:s reaktioner på utskrivningen.

I ett beslut den 28 juni 2010 anförde *JO André* följande.

Bedömning

Från hösten 2003 till slutet av januari 2008 vårdades AA enligt LRV med beslut om särskild utskrivningsprövning vid Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö. Därifrån överfördes han den 23 januari 2008 till behandlingshemmet Nygårds Garda Vård AB i Garda på Gotland.

Av journalhandlingarna från de båda berörda sjukvårdsinrättningarna framgår att överflyttningen av AA från Växjö till Gotland skedde på initiativ av "hemortslandstinget", dvs. Gotlands kommun. Efter att en kontakt i saken tagits i september 2007 besökte dåvarande chefsöverläkaren BB och en kurator från psykiatriska kliniken vid Visby lasarett den 15 november 2007 Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö. Tillsammans med AA och personal från Växjö diskuterades den fortsatta vården avseende AA. Vid en genomgång av journalanteckningarna kan konstateras att sjukvårdsinrättningarnas uppgifter rörande överföringen av AA delvis skiljer sig åt. Dåvarande chefsöverläkaren vid kliniken i Växjö har, efter mötet i november 2007, antecknat att man ska "ta hem honom till psykiatriska kliniken på Gotland och efter vad jag förstår så är den vidare planeringen att man sedan kommer att placera

AA på behandlingshemmet Nygårds Garda". I den journalanteckning som gjorts av dåvarande chefsöverläkaren vid kliniken i Visby efter nämnda möte har det noterats att AA ska "överföras till Nygårds i Garda". Av journalanteckningen kan inte klart utläsas om tanken var att AA skulle transporteras direkt till behandlingshemmet eller om han däremellan skulle vårdas en tid vid psykiatriska kliniken på Visby lasarett.

Vad gäller de noteringar som gjorts i nära samband med att AA överförts till Gotland framgår av en anteckning den 14 januari 2008, gjord av en kurator vid psykiatriska kliniken, Visby lasarett, att kontakt tagits med "vårdlaget" i Växjö, att man i Växjö "planerar för utskrivning och överföring till behandlingshemmet Nygårds i Garda den 23 januari" och att "två personal från Växjö kommer att följa med och stanna två dygn för att göra en bra överrapportering". I journalen från kliniken i Växjö har chefsöverläkaren den 17 januari 2008 antecknat att "AA överförs nu till hemortslandstinget för fortsatt vård enl LRV med sup".

När en patient ges rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med beslut om särskild utskrivningsprövning prövas, som framgått ovan, frågan om tillstånd att under en viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårdsinrättningens område av förvaltningsrätten efter ansökan av chefsöverläkaren eller patienten. Förvaltningsrätten får efter ansökan av chefsöverläkaren överlämna åt denne att för en viss patient besluta om tillstånd att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område.

I remissyttrandet har BB, dåvarande chefsöverläkare vid psykiatriska kliniken, Visby lasarett, anfört att det var klinikens uppfattning att "frågan om permission till Nygårds i Garda skulle ha ägt rum i Växjö" och att kliniken "antog" att så hade skett före överflyttningen till Gotland. Av utredningen framgår dock att Länsrätten i Kronobergs län inte hade beslutat om tillstånd för AA att vistas på det aktuella behandlingshemmet. Domstolen hade inte heller överlämnat till chefsöverläkaren att besluta om tillstånd för AA att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område. Först genom dom meddelad av Länsrätten i Gotlands län den 19 juni 2008 gavs AA

tillstånd att, för tiden intill nästa utskrivningsprövning, vistas på Nygård's Garda Vård AB i Garda.

Det anförda innebär att AA under nästan fem månader vistades på behandlingshemmet trots att det inte fanns något lagligt grundat beslut om tillstånd för honom att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område. Det inträffade är självfallet helt oacceptabelt.

Såsom redovisats ovan ger utredningen intryck av att berörda befattningshavare vid de aktuella sjukvårdsinrättningarna har haft olika utgångspunkter vad gäller överföringen av AA. Dåvarande chefsöverläkaren vid kliniken i Växjö har vid det möte som ägde rum i november 2007 uppfattat att AA skulle överföras till den psykiatriska kliniken i Visby och att "den vidare planeringen" var att "man sedan kommer att placera" AA på behandlingshemmet i Garda. BB, dåvarande chefsöverläkare vid kliniken i Visby, synes däremot för sin del ha utgått från att AA skulle överföras från kliniken i Växjö direkt till behandlingshemmet. Trots detta har han dock inte, såvitt framkommit, tagit upp frågan om permission, utan har i stället på oklara grunder nöjt sig med att anta att det "i Växjö" skulle komma att fattas nödvändiga beslut. Även om BB ansåg att det var en fråga för Länsrätten i Kronobergs län alternativt kliniken i Växjö att fatta beslut om tillstånd för

AA att vistas på behandlingshemmet i Garda på Gotland, har det ankommit på honom att ta upp frågan med kliniken i Växjö för att säkerställa att det fanns formella förutsättningar för AA att vistas på behandlingshemmet. Jag är mycket kritisk till handläggningen.

Det som har kommit fram genom utredningen väcker även vissa frågor om hur ärendet har hanterats vid Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö. Jag har dock inte funnit tillräckliga skäl att inhämta ett yttrande i saken, utan vidtar endast den åtgärden att jag tillställer kliniken en kopia av beslutet.

Med den kritik som har uttalats avslutas ärendet.